

KVINNOR HAR DET TUFFARE ÄN MÄN INOM POLITIKEN

Trots att Sverige i stor utsträckning präglas av formell jämställdhet i termer av politiska rättigheter och deskriptiv politisk representation – vilket syftar till andelen kvinnor och män inom politiken – visar studier att det inte råder reell jämställdhet mellan kvinnor och män i politiskt arbete. Kvinnor möter fortfarande större motstånd i utövandet av sitt uppdrag som folkvalda politiker än vad män gör. Undersökningar indikerar att unga kvinnor i flera hänseenden tenderar att vara en särskilt utsatt grupp.

I maj 1919 röstade Sveriges riksdag igenom det första grundlagsbeslutet för myndiga kvinnors rösträtt och rätt att väljas till riksdagen, efter en lång politisk kamp från kvinnorättsrörelsen. Det andra grundlagsbeslutet fattas 1921, efter det mellanliggande och sista riksdagsvalet till andra kammaren där enbart män fick delta, år 1920. År 1921 hålls sedan det första valet till riksdagen där kvinnor var valbara och hade rösträtt. 1922 trädde de fem första kvinnorna in som riksdagsledamöter i riksdagen. I *Rösträttens århundrade* beskrivs hur kontroversiellt och komplicerat det var när rösträtten till riksdagen skulle utvidgas för 100 år sedan. Rösträtten gällde heller inte alla. De största grupperna som var uteslutna var kvinnor, men undantagna var också unga, icke-svenska medborgare, omyndigförklarade,

FAKTA/ Sveriges jämställdhetspolitik

En jämn fördelning av makt och inflytande inom samhällets alla sektorer är ett centralt mål i Sveriges jämställdhetspolitik (delmål 1). En jämn fördelning av kvinnor och män på beslutsfattande positioner brukar betraktas som en förutsättning för reell jämställdhet, men inte tillräckligt. Därför är det viktigt att både följa representation i termer av andel kvinnor och män inom till exempel politiken, men också graden av reell jämställdhet, i termer av reella villkor och möjligheter till makt och inflytande.

värnpliktsvägrare, mottagare av fattigvård och personer som inte betalat skatt eller begått brott. I själva verket saknade nästan halva Sveriges befolkning, 45 procent, rösträtt i riksdagsvalet som ägde rum 1921 (Holgerson & Wägnerud, 2018; Berg, Ericsson & Sundevall, 2018).

Det brukar sägas att Sverige idag är ett av de mest jämställda länderna i världen. Beroende på hur en räknat och över tid har Sverige haft olika placeringar i toppen av olika rankingar och jämställdhetsindex de senaste decennierna. Studier visar dock att

kvinnor fortfarande generellt har det tuffare inom politiken. Följande analys visar på tendenser som pekats ut i utredningar, forskning och andra studier om kvinnors villkor som politiker i Sverige, och till viss del i Europa. Analysen pekar också på behovet av ytterligare kunskap om och fortsatt fokus på denna fråga.

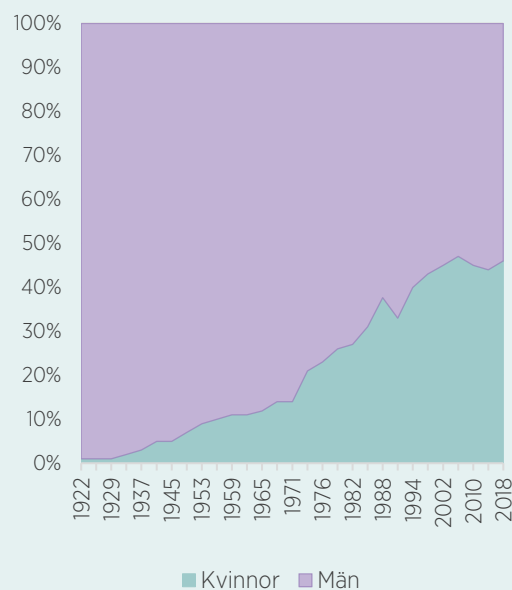
Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande del av ett demokratiskt samhälle. En jämn könsrepresentation kan betraktas som mer rättvis och demokratisk än en ojämn. De demokratiskt valda församlingarna är demokratins hjärta och därför brukar det anses problematiskt om kvinnor och män inte deltar i dessa organ i ungefär samma utsträckning. Detta gäller oavsett om kvinnor inte släpps in, eller om kvinnor inte vill delta (Wide, 2015).

Andelen kvinnor och män är i stort sett jämställd i politiska församlingar

Politiken är den sektor i Sverige som är mest könsbalanserad (Göransson, 2007; SOU 2007:108). Om vi tar utgångspunkt i vad som inom forskningen brukar kallas deskriptiv representation är den politiska makten, i stort, jämställt fördelad i politiskt valda församlingar i Sverige. Slutsatsen att andelen kvinnor och män är jämställd tar då sin utgångspunkt i den etablerade definitionen av kvantitativ jämställdhet eller "könsbalans": 60/40 procent av vardera kön. Detta spannar dock problematiserats utifrån att det går att ifrågasätta om det är att betrakta som jämställt om män alltid utgör 60 procent av de politiska representanterna och kvinnor alltid ligger nära 40 procent. Målet om könsfördelningen 50/50 har till exempel satts för statliga myndigheter i Sverige (SOU 2007:108). Sedan kvinnors rösträtt och valbarhet till riksdagen infördes år 1921 har utvecklingen gått långsamt (Holgerson & Wägnerud, 2018).

Få kvinnliga riksdagsledamöter under lång tid

Figur 1: Könsrepresentation i Sveriges riksdag efter val 1921-2018

Källa: Sveriges riksdag, SCB

Sverige har historiskt sett inte varit ett föregångsland. De kvinnliga riksdagsledamöterna var fåtaliga under lång tid. Det dröjde till 1960-talet tills andelen manliga riksdagsledamöter sjönk till under 90 procent (Holgerson & Wägnerud, 2018). Vid valet 1973 ägde ett första språng rum, då riksdagen genom beslut 1971 gick från ett enkammersystem till ett tvåkammersystem och kvinnors krav ökade på ett mer demokratiskt samhälle med könsbalans i beslutsfattande församlingar (SOU 2015:86). Sedan dess har kvinnors representation i riksdagen sjunkit vid tre

tillfällen, efter valet 1991 samt efter valen 2010 och 2014. Detta brukar sammankopplas med Ny Demokratis intåg i riksdagen 1991 samt Sverigedemokraternas framgångar i valet 2010 och 2014 då dessa partier tenderar att ha särskilt låg andel kvinnor på sina listor (SOU 2015:86 samt Gutsche, 2018). Inom både internationell och nationell forskning har det länge visats att partier längre till höger haft lägre grad av kvinnorepresentation än partier till vänster (Dahlerup, 2018; Wide, 2015; SOU 2015:86; SOU 2016:5; SOU 2007:108).

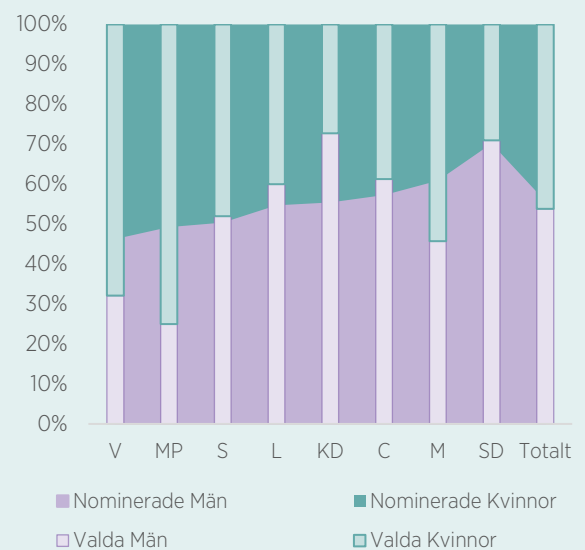
Partierna som grindvakter

Ökningen av andelen kvinnor kan förklaras av de krav som kvinnorörelsen och kvinnoförbunden ställt. Nedgången i kvinnorepresentation i riksdagen efter valet 1991 blev starten för ”hotet” om bildandet av ett kvinnoparti som det feministiska nätverket Stödstrumporna låg bakom. Som en reaktion på detta krav införde Socialdemokraterna vad som kommit att kallas ”varannan damernas”, med varvade partilistor – varannan kvinna och varannan man – inför valet 1994. Detta kom sedan att bli vägledande för de flesta politiska partier¹. Det gjorde avtryck. I valet 1994 fick Sverige över 40 procent kvinnor i det nationella parlamentet, vilket då var högst i världen (SOU 2015:86). Partiernas roll som *grindvakter* brukar användas som en förklaringsmodell till att kvinnor har svårt att ta sig fram i politiken (European Parliament, 2019; SOU 2015:86; Wide, 2015).

Att partierna agerar som grindvakter innebär att de beslutar om vilka företrädare som ska kandidera till

Kvinnorepresentationen skiljer sig mellan partierna

Figur 2: Nominerade och valda i riksdagsvalet 2018 efter kön och parti.

Källa: SCB. För utveckling över tid se tabellen *Andel nominerade och valda kvinnor i riksdagen, 1991-2014*, SOU 2015:86.

olika folkvalda organ, till exempel riksdagen, och i vilken ordning de ska placeras på listorna. Det innebär att medborgarna röstar efter att partierna gjort sin gallring och rangordning av kandidaterna (SOU 2015:86). Efter valet 2018 är andelen kvinnor i riksdagen 46 procent. Kvinnor utgjorde samma år 44 procent av de nominerade till riksdagen.

¹ Till skillnad från många andra länder har Sverige inte antagit någon lagstiftad könskvotering. Se Gender Quotas Database: www.quotaproject.org. Sverigedemokraterna är det enda politiska parti i riksdagen som inte antagit några principer för att uppnå en jämn könsfördelning på vallistorna (SOU 2016:5).

Stora lokala variationer

På kommunnivå har inte den politiska ambitionen om jämställd representation mellan kvinnor och män slagit igenom på samma sätt som i riksdag och regering (SOU 2006:108). Även om kommunfullmäktige runt om i landet *sammantaget* bestått av strax över 40 procent kvinnor sedan 1990-talet, 43 procent kvinnor och 57 procent män efter valet 2018, finns stora lokala variationer. Män dominerar också fortfarande på ledande positioner i kommunerna (SOU 2016:5; SOU 2015:86; SCB). Efter valet 2018 hade exempelvis Lekeberg 59 procent kvinnor och 41 procent män i kommunfullmäktige medan Trelleborg hade 26 procent kvinnor och 74 procent män i samma organ. Förändringen kan dock gå snabbt. I utredningar efter valet 2014 lyftes två andra kommuner fram. Då hade till exempel Örkelljunga kommun 29 procent kvinnor och 71 procent män i kommunfullmäktige samtidigt som Nordanstigs fullmäktige hade högst kvinnorepresentation med 59 procent kvinnor och 41 procent män (SOU 2015:86; SOU 2015:96; SOU 2016:5). Efter valet 2018 har detta förändrats till 27 procent kvinnor och 73 procent män i Örkelljunga och 44 procent kvinnor och 56 procent män i Nordanstig (SCB).

Sverige har bara haft män på positionen som statsminister

Generellt sett tycks den nationella nivån med större synlighet, genomsynlighet och granskning samt processer med direktvalda representanter ha gynnat kvinnors representation (SOU 2007:108; SOU 2016:5; Göransson, 2006). Det har anförts att det historiskt sett har varit lättare för centralmakten att besluta om lika rättigheter för kvinnor och män centralt än på regional och lokal nivå (SOU 2007:108). Den sociala representativiteten på kommunal nivå är sällan

i fokus på samma sätt som riksdag och regering i samhällsdebatt och forskning (Wide, 2015). Dessa mönster har inneburit att till exempel riksdag och regering präglas av mer jämställd deskriptiv representation än politik på lokal nivå.

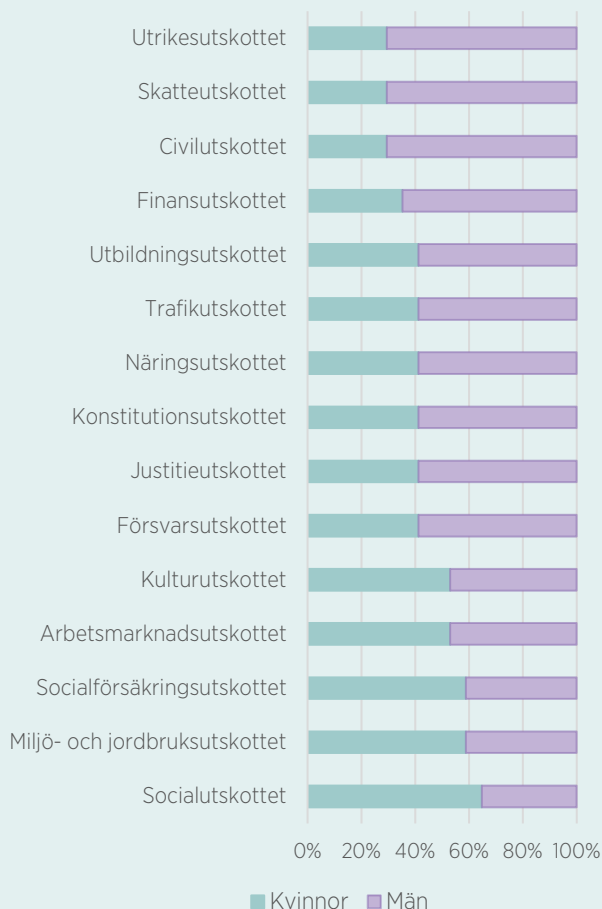
Det finns en större andel kvinnor på *direktvalda* positioner som riksdagsledamöter och kommunfullmäktigeledamöter än på *utnämnda* positioner så som kommun- och landstingsstyrelsens ordförande, eller i rollen statsminister.

Vertikal segregering

Den mest mansdominerade positionen i kommunal politik är den som kommunstyrelsens ordförande (SOU 2006:108). I Sveriges kommuner och landstings (SKL) undersökning från 2014 var 37 procent av ordföranden kvinnor och 63 procent män (SCB). Efter valet 2018 sjönk kvinnors representation ytterligare på denna position då andelen kvinnor minskade till 32 procent kvinnor medan män ökade sin andel till 68 procent (SKL:s hemsida). Detta fenomen brukar beskrivas i termer av *vertikal segregering*, det vill säga att det råder en större mansdominans högt upp i besluts-hierarkierna, vilket brukar förklaras med att det finns ett "glastak" som drabbar kvinnor. Ett tydligt exempel på detta som brukar anföras är att Sverige fortfarande inte haft en kvinna som statsminister. De senaste 100 åren, sedan det första grundlagsbeslutet om kvinnors rösträtt i Sverige, har statsministerämbetet innehafts av 28 olika män – från Nils Edén till Stefan Löfven.

Riksdagens utskott – exempel på horisontell segregering

Figur 3: Ledamöter i riksdagens utskott efter val 2018

Källa: Egna beräkningar utifrån Sveriges riksdag

Horisontell segregering

Ofta pratas det också om *horisontell segregering* eller arbetsdelning i dessa sammanhang, vilket då innebär att kvinnor och män dominerar inom olika sektorer eller politiska områden. Kvinnor har

företrädesvis funnits representerade inom vård, omsorg, utbildning och kultur, medan män dominerat områden som rör ekonomi, teknik och försvar (Bergqvist, Adman & Jungar, 2008; SOU 2015:86).

Riksdagsutskottens könsfördelning brukar här anföras som exempel på en sådan arbetsdelning, där vissa tydliga skillnader består trots att kvinnors representation som ledamöter har ökat som helhet. Riksdagens 16 utskott beskrivs ofta som riksdagens motor. Varje utskott har 17 ledamöter. I skrivande stund sticker särskilt civil-, skatte-, finans- och utrikesutskottet ut som mansdominerade och ojämsställda sett till deskriptiv representation med över 60 och i flera fall till och med över 70 procent män. Socialutskottet är det enda utskott där kvinnor dominerar, det vill säga har över 60 procent representation.

Horisontell segregering skulle också kunna förklara att den största andelen kvinnor funnits inom landstingens fullmäktigeförsamlingar (SOU 2007:108). Landstingen hanterar primärt vården, vilken varit ett kvinnodominerat yrkesområde och ett av de områden där könsbalans rått inom politiken (SOU 2007:108; Bergqvist, Adman & Jungar, 2008). Under 2018 är 48 procent av landstingsfullmäktiges ledamöter kvinnor och 52 procent män, i riket som helhet. Även här finns regionala variationer, där Blekinge har 53 procent kvinnor som fullmäktigeledamöter och Kalmar 43 procent kvinnor.

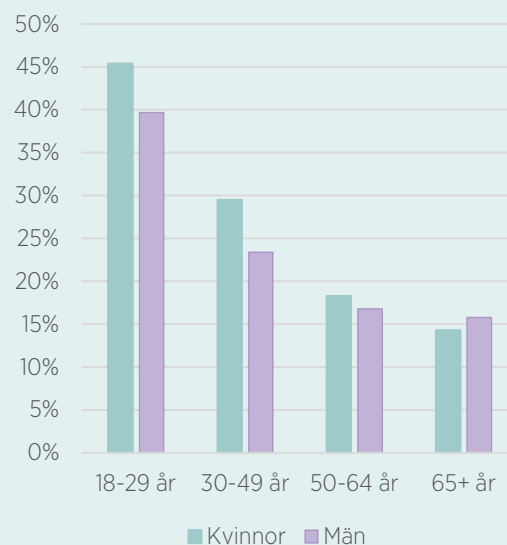
Olika grupper av kvinnor möter olika utmaningar

Olika grupper av kvinnor möter olika utmaningar i samhället och i sitt politiska arbete baserat på sådant som ålder, sexuell läggning, etnicitet, klass och funktionalitet. I dessa sammanhang saknas ofta övergripande officiell statistik som kan användas för att dra empiriska slutsatser om olika gruppers utsatthet och representation (European Parliament, 2019). Kvinnor, unga och utlandsfödda är dock grupper som var för sig brukar beskrivas som underrepresenterade i politiken (SOU 2016:5). Andelen utrikes födda riksdagsledamöter har ökat från 2 procent till 8 procent mellan 1991 och 2014. Under samma tidsperiod ökade dock andelen utrikes födda i populationen från 9 procent till 17 procent (varav 12 procent av de röstberättigade år 2014) (SOU 2015:86; riksdagens hemsida). Olika utredningar pekar dock på olika grad av representation bland kvinnor och män med utländsk bakgrund. I 2014 års Demokratiutredning påpekas att utlandsfödda kvinnor är representerade i högre utsträckning än utlandsfödda män, på lokal nivå (SOU 2016:5). En undersökning av riksdagen pekar på ett omvänt förhållande, att utrikes födda kvinnor är mest underrepresenterade (Sveriges kvinnolobby, 2019).

En indikator på att kvinnor har det tuffare i politiskt arbete är också att kvinnor generellt sett hoppar av sina politiska uppdrag i större utsträckning än män. Här är utifrån SCB:s statistik yngre kvinnor en grupp som utmärker sig. Det finns inga entydiga förklaringar till dessa siffror. Olika studier pekar på olika möjliga förklaringsfaktorer. Siffrorna indikerar dock att både ålder och kön är viktigt att ta hänsyn till när förutsättningar för politiskt arbete diskuteras och analyseras.

Större andel kvinnor lämnar politiska uppdrag

Figur 4: Avhopp från kommunfullmäktige, mandatperioden 2014-2018

Källa: SCB

Fortfarande inte reell jämställdhet i politiskt arbete

Unga kvinnor är den grupp som känner störst krav, mest oro och oftast upplever sig bli utsatt för kränkande behandling både av kollegor och på sociala medier medan gruppen unga män i flera frågor sticker ut åt andra hållet genom att vara den grupp som känner minst krav och mest sällan utsätts för kränkande behandling.

(Eriksson & Josefsson, 2017:33).

Enligt en studie av upplevd jämställdhet bland ledamöter i Sveriges riksdag genomförd år 2005 ansåg många riksdagsledamöter att

manliga riksdagsledamöter hade lättare att nå de positioner som ger makt och inflytande samt att det finns många synliga och osynliga strukturer som understödjer män. Samtidigt ansåg de intervjuade att kvinnor som är riksdagsledamöter i sitt uppdrag möts av lägre tolerans, högre krav och både har svårare att nå fram och synas i politiken. Det framgår också att kvinnor som arbetar med jämställdhetsfrågor motarbetas. Sexuella trakasserier, nedsättande kommentarer och härskartekniker förekommer också (Riksdagsförvaltningens utredningar, 2005). I senare studier framkommer liknande resultat.

Kvinnor upplever högre krav

När det gäller kraven som ställs på en riksdagsledamot så upplever kvinnor att kraven är högre. Skillnaden är störst mellan grupperna unga kvinnor och unga män (Eriksson & Josefsson, 2017).

Kvinnor är mer oroliga för att begå misstag och unga kvinnor (35 år och yngre) utmärker sig som en grupp som upplever kraven som särskilt höga och som oroar sig mer än andra grupper. Trots att gruppen unga kvinnor i riksdagen har färre barn än de unga männen, upplever de unga kvinnorna att det är svårare att förena arbete med familj. Kvinnor upplever att män dominerar samtalet i riksdagsgrupperna, medan män upplever att ordet är jämnt fördelat mellan könen.

”De unga kvinnorna betalar ett högre pris än andra grupper för att kunna påverka och yttra sig.”

Kvinnor uppger också att de blir avbrutna under möten oftare än män, samt att deras utseende och

kläder kommenteras i högre grad. Kvinnor har också varit med om att ledamöter uttalar sexistiska skämt i högre utsträckning än män. Kvinnor beskriver också att de betydligt oftare utsätts för kommentarer kopplade till kön och sexualitet på sociala medier. Återigen är unga kvinnor en grupp som utmärker sig. Forskarna drar slutsatsen att det är de unga kvinnornas kön och ålder i kombination som tycks vara avgörande. En annan slutsats är att de unga kvinnorna betalar ett högre pris än andra grupper för att kunna påverka och yttra sig (Eriksson & Josefsson, 2017).

Unga kvinnor särskilt utsatta

I en uppföljande studie (Eriksson, 2018) intervjuades 20 kvinnor och 20 män som sitter i riksdagen. Eftersom tidigare studier pekat ut gruppen unga kvinnor som en särskilt utsatt grupp intervjuades särskilt unga ledamöter, de allra flesta under 35 år. Intervjuerna ger en mer djupgående bild av resultaten som beskrivits ovan och visar hur de manliga ledamöterna uppvisar högre självförtroende och att de tar mer plats; att kvinnliga ledamöter drabbas systematiskt av härskartekniker i högre grad än män; att kvinnor utsätts särskilt hårt för hot och hat kopplade till kön och sexualitet på sociala medier (Eriksson, 2018).

Intervjuerna visar att klimatet på sociala medier riskerar att leda till självcensur och att ledamöterna undviker vissa forum och ämnen för att de inte orkar med alla

påhopp, hot och hat som följer. De ämnen som anses generera mest påhopp och hat är migration, integration och jämställdhet. Här pekas särskilt kvinnor ut som en grupp som riskerar att tystas på sociala medier, men också personer som på grund av sitt namn eller utseende rasifieras samt hbtq-personer (Eriksson, 2018).

”Kvinnor i riksdagen upplever negativt bemötande, kränkande behandling och att de döms hårdare för misstag än män.“

Män dominerar samtalet

Unga kvinnliga riksdagsledamöters uppfattning att män tar större debattutrymme bekräftas också av empiriska studier av talutrymme i parlamentet. I en studie av talutrymme i sju europeiska länder visar forskarna att kvinnliga parlamentsledamöter talar i mindre utsträckning än manliga ledamöter och att kvinnor intar talargolvet i mindre utsträckning i Sverige, sett till sin andel i parlamentet, än kvinnor i flera andra länder. Kvinnor är vidare mer underrepresenterade på talargolvet i den parlamentariska debatten när de representerar partier med många kvinnliga parlamentsledamöter. Forskarna pekar på hur detta framöver bör analyseras i relation till de tendenser som beskrivits ovan, att kvinnor i riksdagen upplever negativt bemötande, kränkande behandling och att de döms hårdare för misstag än män. Forskarna menar vidare att detta kan vara ett tecken på en ”backlash-effekt” där manliga ledamöter förstör kvinnors karriärer när kvinnor når en hög nivå av deskriptiv representation.

En annan förklaring som lyfts fram är att könsstereotyper är minst lika ihärdiga i alla kontexter, trots att vissa länder och politiska partier kan se mer jämställda ut på ytan (Bäck & Debus, 2018).

Frivillig kvotering har ökat mäns kompetens

Att kvinnor som deltagit i studier av jämställdhet i riksdagen upplever att kraven som ställs är högre kan också ställas i relation till en studie som gjorts av partilistornas sammansättning i sju politiska partier i 290 svenska kommuner över tio val (1982-2014) där politikernas kompetens över tid mäts och analyseras i relation till införandet av varvade listor. Studien visar hur varvade partilistor ökade kompetensen bland de manliga representanterna, där kvinnors närvaro ökade mest. Mindre kompetenta män ersattes av mer kompetenta män. Kvinnliga politikernas kompetensnivå var dock oförändrad efter införandet av varvade listor. Analysen reflekterar enligt forskarna hur mediokra manliga ledare inte väljer kvinnor (eller kompetenta män) på grund av rädsla för sina egna politiska karriärer. När andelen kvinnor ökar på grund av tryck utifrån skiftar mediokra ledare fokus från att rädda sin egen karriär till att öka möjligheten att vinna val genom att höja kompetensen bland manliga politiker (Besley, Folke, Persson & Rickne, 2017).

Sexualiserat hot och våld mot kvinnor

När det gäller faktorer som får kvinnor att lämna politiken har ökat fokus riktats mot graden av sexualiserat hot och våld mot kvinnor inom politiken, i egenskap av att de är kvinnor. En studie som genomfördes i nationella parlament i Europa 2018 visade på en alarmerande grad av sexism, trakasserier och våld mot kvinnor som är parlamentariker och anställda i parlamenten. Det framkommer också här att kvinnor under 40 år samt kvinnor som engagerar sig i frågor om våld mot kvinnor och jämställdhetsfrågor är särskilt utsatta för psykologiska och sexuella trakasserier. En tredjedel av de kvinnor som utsatts för trakasserier och våld uppgav att det påverkade deras frihet att uttrycka sig och deras handlingsutrymme som parlamentariker (Europeiska parlamentet, 2019; Inter-Parliamentary Union and Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 2018).

”Kvinnliga politiker är både underrepresenterade och döms hårdare i media än sina manliga kollegor.”

Modern politik utspelar sig i hög grad i medierna och den påverkas också i hög utsträckning av medierna. Medierna utövar en avsevärd makt i betydelsen vilka frågor som diskuteras och vilka som får komma till tals. Kvinnliga politiker är både underrepresenterade (Edström & Jacobsson, 2015) och döms hårdare i media än sina manliga kollegor. Medierna tenderar att bevaka politiska skandaler där kvinnliga politiker är huvudpersoner mer än skandaler där män är inblandade. I den genomsnittliga skandalen med en man som huvudperson publiceras 35 artiklar. I

motsvarande skandal där en kvinna är huvudperson publiceras nästan det dubbla, 68 artiklar (SOU 2015:86; Bromander, 2012).

”Glastaket”

En vanlig metafor för att förklara varför det trots formellt sett lika politiska rättigheter är så få kvinnor på de högsta maktpositionerna i samhället är att det finns ett osynligt tak av glas som möter kvinnor, det så kallade ”glastaket”. Andra begrepp som används för att förklara dessa processer är könsdiskriminering, vardagssexism, subtil diskriminering, dold diskriminering och könade trakasserier. Alla dessa begrepp försöker fånga olika aspekter av det mindre öppna och uppenbara i könsdiskriminering. Med att diskrimineringen är dold eller osynlig menas att det är svårt att skönja dess karaktär av just diskriminering, men vad som sker är oftast synligt för alla inblandade (Husu, 2005:18).

Diskriminering som process

Forskaren Liisa Husu som under många år forskat om bland annat könsdiskriminering i akademien beskriver könsdiskriminering som olika typer av processer snarare än som enstaka fall. Dessa processer kan sträcka sig långt, i vissa fall flera decennier. Hon skriver: ”Som enstaka fall kan vissa diskriminerings-episoder förefalla bagatellartade, något ingen klok kvinna borde bry sig om. Men ackumulationen av upprepade

diskriminerande mikrohändelser kan genom åren och karriärens lopp ha en stark effekt – som ständigt fallande vattendroppar som så småningom borrar ett hål i bergytan” (Husu, 2005:18).

Kvinnor bedöms hårdare

Inom forskningen är det relativt etablerat att det finns en omedveten diskriminering som gör att kvinnors prestationer konsekvens nedvärderas och att kvinnor måste prestera mer och bättre än män – vara mer kompetenta – för att nå samma bedömning av arbetsinsats, position eller lön. Experimentella studier inom akademien visar också hur kvinnor ofta bedöms hårdare eller som sämre än likvärdigt kompetenta män, just i egenskap av att de är kvinnor (se till exempel Knobloch-Westerwick, Glynn & Huges 2013; Moss-Racusin med fler, 2012; Milkman, Akinola & Chugh, 2015; Boring, 2017).

Lite diskriminering gör stor skada

Med bakgrund av att könsdiskrimineringseffekten i arbetsvärdering ibland anses vara tämligen ”liten”, har några forskare ställt upp en datasimulering som ska visa effekterna av sådana ”små” nivåer av diskriminering på kvinnors karriärer. I simuleringen ställer de upp en organisation med åtta nivåer, med 500 positioner i botten och tio i toppen.

Simuleringen består av lika många kvinnor som män i botten av organisationen. Genom simuleringen visar de hur en könsdiskriminering på fem procent leder till att enbart 29 procent av positionerna på toppen innehas av kvinnor, samtidigt som det leder till att kvinnor utgör 58 procent på botten av organisationen.

Motsvarande könsdiskriminering på en procent leder till 35 procent kvinnor på toppen i organisationen

och 53 procent kvinnor i botten.

Simuleringen visar på behovet av att ta ”lite diskriminering” på stort allvar. En liten skevhet i arbetsvärdering där mäns insats värderas högre, drabbar kvinnor hårt i det långa loppet (Martell, Lane, Emrich, 1996).

Vad som sammanfattningsvis kan sägas utifrån dessa observationer och resonemang är att processer av återkommande mikrohändelser så som hårdare krav, sexualiserade hot och kommentarer, härskartekniker och sämre förutsättningar i det politiska arbetet i stort på sikt kan få allvarliga konsekvenser både för individen och på samhällsnivå. Ett litet mått av vardaglig diskriminering – ojämställda villkor – kan på så vis få stora konsekvenser för utfallet av (o)jämställdhet inom politiken och i samhället i stort.

Författare

Line Säll
Senior utredare,
Jämställdhetsmyndigheten

Presskontakt

070-784 74 97

Källor och mer att läsa

Berg, Annika; Ericsson, Martin & Sundevall, Fia (2018). *Rösträtt för alla? Begränsningar i rösträtten efter 1921*. I Holgerson, Ulrika och Wägnerud, Lena (2018). *Rösträttens århundrade – Kampen, utvecklingen och framtiden för demokratin i Sverige*. Makadam förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond.

Bergqvist, Christina; Adman, Per; Jungar, Ann-Catrine (2008). *Kön och politik*. SNS förlag.

Besley, Timothy; Folke, Olle; Persson, Torsten & Rickne, Johanna (2017). *Gender quotas and the crisis of the mediocre man: theory and evidence from Sweden*. American Economic review.

Boring, Anne (2017). *Gender Biases in student evaluations of teaching*. Journal of Public Economics. Volume 145, pp 27-41.

Bromander, Tobias (2012). *Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* Avhandling. Linneaus University Dissertations. Nr 107/2012. Linnéuniversitetet.

Bäck, Hanna och Debus, Marc (2018). *When Do Women Speak? A Comparative Analysis of the Role of Gender in Legislative Debates*. Political Studies, 1-21.

Dahlerup, Drude (2018). *Has democracy failed women?* Cambridge: Polity Press.

Edström, Maria och Jacobsson, Josefine (2015). *Räkna med kvinnor. Global Media Monitoring Project 2015. Nationell rapport Sverige*.

Eriksson, Josefine (2018). *Riksdagsledamöters erfarenheter och upplevelser av jämställdhet i riksdagen – en intervjustudie. Rapport till riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet*. Sveriges riksdag.

Eriksson, Josefine och Josefsson, Cecilia (2017). *Jämställdhet i riksdagen – en enkätstudie*. Sveriges riksdag.

Europeiska parlamentet (2019). *Women in politics in the EU. State of play. Briefing*.

Gutsche, Elisa (ed). (2018). *Triumph of the Women? The Female Face of the Populist & Far Right in Europe*. Friedrich Ebert Stiftung. Forum Politik und Gesellschaft.

Gender Quotas database: www.quotaproject.org

Göransson, Anita (red) (2007). *Maktens kön: Kvinnor och män i den svenska makteliten på 2000-talet*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.

Holgerson, Ulrika och Wägnerud, Lena (2018). *Rösträttens århundrade – Kampen, utvecklingen och framtiden för demokratin i Sverige*. Makadam förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond.

Husu, Liisa (2005). *Dold könsdiskriminering på akademiska arenor – osynligt, synligt, subtilt*. Högskoleverket. Rapport 2005:41R.

Inter-Parliamentary Union and Parliamentary Assembly of the Council of Europe, (2018). *Sexism, harassments and violence against women in parliaments in Europe*.

Knobloch-Westerwick, Silvia; Glynn, Carroll J. & Huge, Michael (2013). *The Mathilda effect in science communication: an experiment on gender bias in publication quality perceptions and collaboration interest*. Science communication, vol. 35, issue 5.

Martell, Richard; Lane, David; Emrich, Cynthia (1996). *Male-Female Differences: A Computer Simulation*. American Psychologist, February 1996.

Milkman, Katherine, L.; Akinola, Modupe; Chugh, Dolly (2015). *What happens before? A Field Experiment Exploring How Pay and Representation Differentially Shape Bias on the Pathway Into Organizations*. Journal of Applied Psychology.

Moss-Racusin, Corinne; Dovidio, John F.; Brescoll, Victoria L.; Graham, Mark, J.; Handelsman, Jo (2012). *Science faculty's subtle gender biases favor male students*. Proceedings of the national academy of sciences of the united states of America, volume 109, issue 41, pp 16474-16479

Riksdagens hemsida: www.riksdagen.se (2019-06-23)

Riksdagsförvaltningens utredningar (2005). *Jämställt? Röster från riksdagen 2005: En rapport baserad på intervjuer med ledamöter i Sveriges riksdag*. 2005/06:URF2.

SCB Temaområde Jämställdhet

SCB Statistikdatabasen

SKL:s hemsida *Makt och inflytande behöver vara jämställt* (2019-06-23)

SOU 1998:6 *Tv makten är din... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige*. Betänkande från kvinnomaktutredningen. Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män.

SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – Jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Slutbetänkande av jämställdhetsutredningen.

SOU 2007:108 *Kön, makt och statistik*.

SOU 2015:86 *Mål och myndighet: En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken*. Betänkande av jämställdhetsutredningen.

SOU 2016:5 *Låt fler forma framtiden! Betänkande av 2014-års demokratiutredning*.

Sveriges kvinnolobby (2019). *Jämställdhet mot segregation. Utrikes födda kvinnors livsvillkor, makt och inflytande*.

Wide, Jessica. 2015. *Delaktighet och jämlikt inflytande. Social representativitet i den lokala demokratin – Partierna som politikens grindvakter?* I SOU 2015:96. *Låt fler forma framtiden! Forskarantologi och bilaga till demokratiutredningen*.

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**